Po dłuższej przerwie, dzisiaj trochę poza tematyką Będzina, chciałem Wam opowiedzieć o bardzo ciekawym projekcie, który powstaje od jakiegoś czasu w Katowicach, a mianowicie **Instytucie Dokumentacji Architektury**. Dowiedziałem się o nim ostatnio, gdyż zostałem oddelegowany jako członek Rady SLOIA – do nawiązania szerszej współpracy z ww. instytutem. Oddelegowanie zawdzięczam przede wszystkim swoim miejscowym bataliom w obronie zagłębiowskich obiektów poprzemysłowych (m.in.cementowni Grodziec i wieży ciśnień w Grodźcu). Cieszy mnie fakt, że inni widzą i doceniają.

Zdjęcie: Rafał Lipiński

IDA czyli co dokładnie?

Instytut Dokumentacji Architektury (IDA) powstał w listopadzie 2018 r. Jest rozwinięciem projektu „***Twórcy Śląskiej Architektury. Portrety***”, realizowanego od 2014 r. w Bibliotece Śląskiej w Katowicach. Jest także rezultatem aktywnej, społecznej działalności ***Interdyscyplinarnego Zespołu Badawczego „Reflektory”***, współpracującego od kilku lat z Biblioteką Śląską w Katowicach. Zespół tworzą architekci, historycy sztuki, fotograficy, pracownicy naukowi, studenci, a także badacze i twórcy spoza środowiska akademickiego. Jako jedni z pierwszych dostrzegli oni wartość i urodę śląskiej architektury „źle urodzonej”, postanowili ją zbadać, opisać, promować i chronić.

Projekt został zainicjowany przez panią Igę Herok-Turską (Biblioteka Śląska) przy współpracy z prof. zw. dr hab. Ewą Chojecką oraz pracownikami naukowymi Wydziału Architektury Politechniki Śląskiej i Zakładu Historii Sztuki Uniwersytetu Śląskiego, Stowarzyszeniem Architektów Polskich, Śląską Okręgową Izbą Architektów RP, Wyższą Szkołą Techniczną w Katowicach i Muzeum Architektury we Wrocławiu. W 2019 r. do współpracy z IDA została powołana 9-osobowa Rada Naukowa, wspierająca swą wiedzą i doświadczeniem działalność Instytutu.

Cele Instytutu Dokumentacji Architektury

1. Prowadzenie działalności archiwizacyjno-dokumentacyjnej i digitalizacja materiałów dotyczących dziedzictwa architektury Górnego Śląska i województwa śląskiego oraz podejmowanie działań na rzecz ochrony obiektów zagrożonych utratą.
2. Stworzenie bazy źródłowej dla obecnych i przyszłych badań nad architekturą powojenną oraz biografiami jej wybitnych twórców.
3. Prowadzenie interdyscyplinarnych prac naukowo-badawczych, edukacyjnych i popularyzatorskich w zakresie dziedzictwa architektury Górnego Śląska 2. połowy XX w.
4. Uhonorowanie śląskich architektów nestorów poprzez organizację benefisów.
5. Integracja środowiska twórców, badaczy, studentów wokół zagadnień związanych z architekturą regionu oraz problematyką „nowego dziedzictwa” i jego ochrony.

Przedsięwzięcia realizowane przez Instytut Dokumentacji Architektury

Działalność archiwizacyjno-dokumentacyjna

- Archiwum Architektów – gromadzenie, opracowanie, digitalizacja i udostępnianie zbiorów.
- Pracownia Architektów – rekonstrukcja warsztatu pracy architektów z 2. połowy XX w.
- Nowe Archiwum – pozyskiwanie nowych materiałów źródłowych (wywiady, filmy, materiał fotograficzny).

Działalność naukowo-badawcza

- Seria wydawnicza „Reflektory” poświęcona twórcom powojennej architektury. Pierwszy tom serii pt. „Reflektory. Interdyscyplinarne spojrzenie na dziedzictwo architektury Górnego Śląska drugiej połowy XX wieku” ukazał się w 2017 r. i otrzymał Nagrodę Ministra Inwestycji i Rozwoju (2019 r.) za publikację w dziedzinach architektury i budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa
- Granty i projekty badawcze: udział w polsko-niemieckim projekcie badawczym poświęconym architektonicznemu dziedzictwu rodu Ballestremów
- „Architektoniczna Triada” – cykliczne wykłady (profesorski, studencki, gościnny) dotyczące architektury Śląska i jej twórców
- Udział w sesjach i konferencjach naukowych w kraju i za granicą.

Działalność edukacyjno-popularyzatorska

- Cykl „Twórcy Śląskiej Architektury. Portrety” – obejmuje realizację wystaw architektonicznych, publikację map „Szlakiem Architekta”, przygotowanie katalogów i notacji filmowych „Portret architekta”, a także organizację benefisów architektów nestorów. Dotychczas odbyły się 4 edycje projektu poświęcone takim architektom, jak: Henryk Buszko (2014), Aleksander Franta (2015), Jerzy Gottfried (2016) oraz Jurand Jarecki (2018). Kolejne edycje cyklu w przygotowaniu
- „Złota 10 Architektury Miast Metropolii Śląskiej” – cykl plebiscytów, wystaw i prezentacji będących formą promocji obiektów śląskiej architektury powojennej
- Plenery architektoniczno-historyczne – powrót do tradycji rysowania odręcznego, będącego domeną zawodu architekta. To także sposób na popularyzację małych miejscowości, np. „Dębowiec – małe centrum świata Śląska Cieszyńskiego”
- Wystawiennictwo – wystawy i wernisaże w kraju i za granicą

Reasumując

myślę, że w Zagłębiu Dąbrowskim ludzie interesują się architekturą, tak samo jak na Śląsku. Moim zawsze odwiecznym marzeniem, była próba otworzenia choćby kilku zagłębiowskich obiektów poprzemysłowych czy nieistniejących zabytków na bazie starych rysunków, szkiców, zdjęć. Taka cyfrowa rekonstrukcja – odtworzona wirtualnie w taki sposób, aby zainteresowani mogli wejść do środka i zwiedzić obiekt, który już nie istnieje. Wyobrażacie sobie wirtualny spacer po np. cementowni Grodziec albo po będzińskiej synagodze? Albo makietę cementowni Grodziec wydrukowaną w 3D na bazie zgromadzonych starych materiałów? Nie tą zawsze wyobrażaną przez obecnych pomysłodawców w wersji futurystycznej, zaadaptowaną pod hiper przestrzenne funkcję – tylko tą prostą, normalną, w oryginale.

Stąd ucieszył mnie fakt pojawienia się na horyzoncie takiego instytutu, który z założenia będzie pełnić funkcję gigantycznego archiwum Architektury, zarówno tego tradycyjnego, jak i cyfrowego. Smaczku dodaje fakt, że Śląsk jest pod tym względem prekursorem takiego instytutu, bo przeglądając sieć nie znalazłem drugiej takiej instytucji w Polsce. Tym bardziej jest to projekt godny uwagi.

Każdy z Nas zapewne posiada stare pocztówki, mapy, starodruki, ikonografie, które leżą gdzieś na dnie w szufladzie lub w szafie i czekają na lepsze czasy. One moi drodzy nadeszły. Powinniśmy dokonać starannej, merytorycznej selekcji, pogrupować wątki, stworzyć opowieści, ożywić idee, które towarzyszyły powstawaniu architektury nie tylko tej śląskiej, ale również tej zagłębiowskiej (od lat zapomnianej i pomijanej). Niech ujrzą światło dzienne.

Zdjęcie: Rafał Lipiński

Kontakt:

Instytut Dokumentacji Architektury
ul. Francuska 12, 40-015 Katowice
tel.: (+48) 605 057 127
e-mail: ida@bs.katowice.pl
poniedziałek–piątek w godz. 9.00–17.00

wyświetleń: 973